

TUŽALJKA

Knjiga Tužaljka niz je od pet lirskih poema u kojima se oplakuje razaranje Jerusalema od Babilonaca 586. god. pr. n. e. Autorstvo knjige uglavnom se pripisuje proroku Jeremiji, ali to nije pouzdano. Događaji koji su na gotovo brutalan i zastrašujući način ovdje opisani neodoljivo podsjećaju na one događaje kojima je prorok Jeremija bio svjedok. Nastanak sadržaja ove knjige smješta se u 6. st., tačnije u vremenski raspon između 586. i 516. godine pr. n. e., kad je iznova bio podignut ranije razoreni hram u Jerusalemu. Cijela knjiga sastoji se od poema u akrostihu. Svaka od pet tužaljki sastoji se od po 22 stiha, a svaki stih započinje drukčijim slovom hebrejskog alfabeta. U prvoj i drugoj tužaljki svaki stih sadrži tri poetična retka, u četvrtoj dva, a u petoj samo jedan. Treća tužaljka također sadrži 22 stiha od po tri retka, i različito slovo hebrejskog alfabeta na početku svakog od tri retka. Knjiga se završava odveć tragično, jer Gospod ostaje sasvim odsutan, nijem, bez i truna nade za obnovom Jerusalema ili njegova porušenog hrama.

Prva tužaljka: Jadi Jerusalema

1 Kako napušten leži grad
što bješe pun naroda!
Postade kao udovica
što nekoć bješe velika među narodima!
Ona koja bješe vladarka među pokrajinama
postade ropkinja!
(2) Noću gorko plače,
i suze joj obraze kvase;
nema nikoga da je utješi
među svima koji je vole.
Svi je prijatelji iznevjeriše;
neprijatelji joj postade.
(3) Ode Jehuda u progonstvo od muke
i teškog robovanja;
obitava među poganima,
ali mira ne nađe;
svi ga gonitelji njegovi sustigoše
usred nevolje.
(4) Putevi cionski tuguju
jer niko ne dolazi na propisane svetkovine.
Puste su mu kapije sve;
svećenici njegovi uzdišu,
djevice su njegove u mucu,
a on sam gorko pati.
(5) Protivnici njegovi nad njim gospodare,
dušmane njegove sreća prati.
Jer Jahve ga ojadi
zbog mnoštva grijeha njegovih;
djeca mu otidoše
kao sužnji pred neprijateljem.
(6) Sav sjaj

napustio je kćer cionsku¹;
vladari joj postadoše kao jeleni
koji paše ne nalaze;
i pobjegoše slabi
pred goniteljem.
(7) U dane muke i lutanja
Jerusalem se sjeća dragocjenosti svojih
od davnina,
kad narod njegov pade protivniku u ruke
i niko mu ne pomože.
Neprijatelji ga pogledaše,
propasti se njegovoj izrugivahu.
(8) Silno zgriješi Jerusalem,
stoga nečist postade.
Svi koji ga cijenjahu preziru ga,
jer vidješe golotinju njegovu;
i on sam uzdiše i okreće se.
(9) Nečist mu bješe na skutima;
ne razmišljaše o budućnosti svojoj.
Zato užasno pade;
tješitelja ne imade.
“Pogledaj, o Jahve, muku moju,
jer dušman se uvećao!”
(10) Neprijatelj je pružio ruku
na sve što mu je drago,
jer vidio je gdje pogani ulaze u svetište njegovo,
oni kojima si ti [Jahve,] zabranio
da ulaze u zbor tvoj.
(11) Sav narod njegov uzdiše, tražeći hljeba;
dadoše blago svoje za hranu
ne bi li život sačuvali.

¹ *Kći cionska* pjesničko je ime za Jerusalem.

“Pogledaj, o Jahve, i vidi
kako sam prezren.”

(12) “Zar to ništa nije svima vama koji prolazite
putem ovim?

Pogledajte i vidite ima li boli kao boli
koja je meni ljuto dodijeljena,
koju mi je Jahve nanio u dan žestoke srdžbe svoje.

(13) S visine on posla vatru u kosti moje,
i pusti je da bukti.

Nogama mi mrežu on razape;

on me obori unatrag;

on me učini osamljenim,

bolesnim cijeli dan.

(14) Grijesi su moji svezani u jaram;

rukama njegovim oni su spleteni,

na vrat su mi se navalili;

on učini da me snaga izda.

Gospod me predade u ruke

onima kojima se ne mogu oprijeti.

(15) Gospod pregazi sve moje ratnike u mojoj sre-
dini;

on odredi propisano vrijeme protiv mene

da satare moje mladice;

kao u tijesku Gospod zgazi

djevicu, kćer Jehudinu.²

(16) Zato ja plačem;

oči mi suze liju,

jer daleko je od mene tješitelj,

onaj koji mi dušu obnavlja.

Djeca su moja osamljena,

jer je dušman prevladao.”

(17) Cion pruža ruke;

nikog nema da ga utješi;

Jahve je odredio da Jakovu

neprijatelji budu oni oko njega;

Jerusalem postade nečist među njima.

(18) “Jahve je pravedan;

ta ja se usprotivih riječima njegovim;

čujte sad, narodi svi,

i gledajte tugu moju;

moje djevice i mladici moji

odoše u sužanjstvo.

(19) Pozvah one koji me vole, ali me oni iznevje-
riše;

moji svećenici i starješine moje pogiboše u gradu

dok tragahu za hranom da se okrijepe.

(20) Pogledaj, o Jahve, u kakvoj sam nevolji;

duh mi je silno uznemiren;

srce se u meni prevrće,

jer bijah doista neposlušan.

Napolju me mač zavija u crno;

u kući je kao smrt.

(21) Oni su čuli kako stenjem;

nikoga nema da me utješi;

svi su moji dušmani čuli za nesreću moju;

drago im je što si ti to učinio.

O, da hoće osvanuti dan koji si ti navijestio,

da njima bude kao meni.

(22) Neka sva njihova opačina dođe preda te,

pa postupi prema njima onako kako si postupio
prema meni

zbog svih prijestupa mojih,

jer mnogo je uzdaha mojih, i srce mi je klonulo.”

Druga tužaljka:

Obistinjuju se Božija upozorenja

2 Kako Gospod prekri kćer cionsku
oblakom u srdžbi svojoj!

On s neba baci na zemlju

slavu Israilovu,

i ne sjeti se podnožja svojega

u dan srdžbe svoje.

(2) Gospod proždrije; on ne poštedje

nijedan stan Jakovljevi.

U svom gnjevu razori utvrde kćeri jehudinske;

sa zemljom on poravna kraljevstvo;

i unizi vladare njegove.

(3) U srdžbi ljutoj on oduze svu snagu Israilu;

on povuče desnicu svoju

pred dušmanom.

I planu on u Jakovu kao razbuktala vatra

što sve uokolo proždire.

(4) Kao dušmanin on luk svoj nategnu;

kao neprijatelj on desnicu svoju postavi

i pobi sve koji bijahu oku mili;

na čador kćeri cionske

on izli svoj gnjev kao vatru.

(5) Gospod postade kao dušmanin.

Israila proguta on;

sve dvore njegove on proguta,

utvrde njegove on razori

i umnoži u kćeri Jehudinoj

žalost i jecanje.

(6) I opustoši obitavalište svoje kao kućeru polj-
sku;

svoje određeno mjesto sastanka on razori.

Jahve učini da se zaborave

² Djevica, kći Jehudina pjesničko je ime za Jerusalem.

propisane svetkovine i subote u Cionu,
i prezre kralja i svećenika
u ljutini srdžbe svoje.

(7) Žrtvenik svoj Gospod odbaci,
svetište svoje napusti;
u ruke dušmanske predade
zidine dvorova svojih.

Oni su galamili u kući Jahvinoj
kao za blagdan.

(8) Jahve riješi da uništi
zid kćeri cionske.

On rastegnu uzicu,
ne zadrža ruku od ništenja,
i učini da bedemi i zidine nariču
i zajedno padnu.

(9) Kapije joj utonuše u zemlju;
on joj uništi i slomi rešetke.
Njezin je kralj i vladari među poganima;
zakon se više ne uči.

Ni proroci njezini nemaju
ukazanje od Jahve.

(10) Starješine kćeri cionske sjede na zemlji i šute.
Posuli su glave svoje prašinom,
opasali se kostrijeću.

Djevice jerusalemske
glave poginju do zemlje.

(11) Oči mi slabe od suza,
duh mi je silno uznemiren;
utroba mi se izlila na zemlju
zbog propasti naroda mojega,
kad djeca i dojenčad skapavaju
po gradskim ulicama.

(12) Govore majkama svojim:

“Gdje su hljeb i vino?”,
dok skapavaju kao ranjenici
po ulicama gradskim,
dok ispuštaju dušu
na prsima majčinim.

(13) Šta da kažem o tebi?

S čime da te usporedim,
kćeri jerusalemska?
S čime da te izjednačim da bih te utješio,
o djevice, kćeri cionska?

Jer propast je tvoja velika kao more;
ko te može iscijeliti?

(14) Proroci ti tvoji vidješe
ukazanja lažna i isprazna;
i ne otkriše opačinu tvoju
da bi te iz sužanjstva vratili,

nego ti davahu lažna i varava proročanstva.

(15) Svi koji ovim putem prolaze
plješću ti rukama podrugljivo;
oni sikću i tresu glavom
na kćer jerusalemsku:
“Je li ovo grad za koji rekoše:
‘Savršenstvo ljepote,
radosn zemlji svoj?’”

(16) Svi su dušmani tvoji
zinuli na te;

oni sikću i škripe zubima.
Govore: “Progutasmo je!
Doista, ovo je dan koji čekasmo,
dočekasmo, vidjesmo.”

(17) Jahve učini što je bio naumio;
on ispuni svoju riječ
koju davnih dana bješe rekao.
Bez poštete on obaraše
i dade da se dušmanin tobom naslađuje.
On osnaži neprijatelje tvoje.

(18) Srca im zavapiše Gospodu:
“O zidu kćeri cionske,
neka ti danju i noću suze teku kao rijeka;
ne daj sebi oduška,
ne daj očima svojim odmora.”

(19) Ustani, viči noću,
kad noćna straža počne;
izlij svoje srce kao vodu
u prisustvu Gospodovu;
podigni ruke prema njemu
za život djece svoje
koja skapavaju od gladi
na uglu ulice svake.”

(20) Pogledaj, o Jahve, i vidi!
Prema kome si se tako ponio?
Zar žene da jedu potomstvo svoje,
dječicu što su se rodila zdrava?
Zar da svećenik i prorok budu ubijeni
u svetištu Gospodovu?

(21) Po ulicama na zemlji
leže mladi i stari;
moje djevice i mladići moji
padoše od mača.

Ti si ih pobio u dan srdžbe svoje,
Ti si ih poklao bez poštete.
(22) Ti si, kao u dan svetkovine, sazvao
moje užasne dušmane na sve strane;
i niko ne umače niti preživje
u dan srdžbe Jahvine.

One koje ja rodih i odgojih
dušmanin moj zatrije.

Treća tužaljka: Božija ljubav ostaje

3 Ja sam čovjek koji vidje muku
od šibe gnjeva Jahvina.
(2) On me otjera i natjera da hodim
u tmini, a ne u svjetlosti.
(3) Doista, na me on ruku svoju okreće
uvijek iznova, dan za danom.
(4) On je dao da moje meso i koža moja propadnu,
kosti mi je on polomio.
(5) Gorčinom i tegobom on me je opsjeo i opkolio.
(6) U tamnim me mjestima on natjerao da obitavam,
kao oni koji su već dugo mrtvi.
(7) On me obzidao, pa ne mogu izići;
on me lancima pritisnuo.
(8) Čak i kad zavapim i zapomažem,
molitvu moju on odbija.
(9) Zapriječio mi je ceste klesanim kamenom;
puteve je moje iskrivio.
(10) On mi je kao medvjed koji vreba,
kao lav u skrovištu.
(11) S puta me je moga skrenuo i raskomadao me;
osamljenim me je on učinio.
(12) Svoj je luk napeo
i mene za metu strijelama postavio.
(13) On je učinio da mi se strijele iz tobolca njegova
zariju u utrobu.
(14) Postao sam poruga svem narodu svojemu,
izruguju mi se pjesmama po cijeli dan.
(15) Gorčinom me sitio,
pelinom me opijao.
(16) Zube mi je šljunkom lomio;
tjerao me da čučim u prašini.
(17) Duši je mojoj uskraćen mir;
sreću sam zaboravio.
(18) Zato velim: "Snage je moje nestalo,
a i nade od Jahve."
(19) Sjeti se moje muke i lutanja mojega, pelina i
gorčine.
(20) Doista je duša moja sjetna,
i potištena je.
(21) Toga se ja sjećam,
zato nade imam.
(22) Jahvina ljubav uistinu nikad ne prestaje,
jer milosrđa njegova ne presušuju.
(23) Ona se svako jutro obnavljaju;
velika je vjernost tvoja.

(24) "Jahve je moj dio", veli duša moja,
"zato se ja u nj uzdam."
(25) Jahve je dobar onima koji ga iščekuju,
onome koji ga traži.
(26) Dobro je mirno čekati
spasenje Jahvino.
(27) Dobro je čovjeku da nosi
jaram u mladosti.
(28) Neka sjedi sam i šuti,
jer mu je Jahve to odredio.
(29) Neka u prašinu padne ničice,
možda ima nade.
(30) Neka okrene svoj obraz onome koji bi ga udario,
neka se ispuni sramotom.
(31) Jer Gospod neće odbacivati dovijeka,
(32) ta ako i ražalosti,
tad će se on smilovati
po svojoj ljubavi obilnoj.
(33) Jer nerado on stavlja na muke
i ucviljuje sinove ljudske.
(34) Da se gnječe pod nogama njegovim
svi sužnji na zemlji,
(35) da se čovjeku uskrati pravda
pred Svevišnjim,
(36) da se prevari čovjek u parnici svojoj –
takve stvari Gospod ne odobrava.
(37) Ko je taj koji nešto kaže, pa se to desi,
ako to Gospod zapovjedio nije?
(38) Zar iz usta Svevišnjega
ne dolazi i dobro i zlo?
(39) Zašto da se bilo koji smrtnik, ili bilo koji čovjek,
žali na kaznu za grijehе svoje?
(40) Ispitajmo i pretražimo puteve svoje,
i vratimo se Jahvi.
(41) Dignimo i svoje srce i ruke svoje
ka Bogu na nebu:
(42) mi smo grijeshili i bili nepokorni,
a ti praštao nisi.
(43) Ti si se srdžbom pokrio
i gonio nas;
ti si ubijao, i nisi štedio.
(44) Ti si se pokrio oblakom
da nijedna molitva ne može prodrijeti.
(45) Ti si nas učinio smećem i otpacima
među narodima.
(46) Svi su dušmani naši na nas zinuli.
(47) Užas i zamke nas snađoše,
pustošenje i propast.
(48) Potoci suza iz očiju mi teku

zbog propasti naroda moga.

(49) Iz očiju mi suze liju neprestano,
bez prestanka,

(50) dok Jahve ne pogleda dolje
s neba i ne vidi.

(51) Moje oči nanose bol duši mojoj
zbog onog što se desilo kćerima grada mojega.

(52) Dušmani me moji nizašto
tjeraše kao pticu;

(53) baciše me u jamu da me ušutkaju
i navališe stijenu na otvor.

(54) Voda mi je tekla preko glave;
ja rekoh: "Gotov sam!"

(55) Zazvah ime tvoje, o Jahve,
iz najdublje jame.

(56) Ti si čuo glas moj:
"Ne začepļaj uha svoga na molitvu moju za olak-
šanje,

na moj vapaj u pomoć."

(57) Ti se primače kad te ja zovnuh;
ti reče: "Ne boj se!"

(58) O Gospode, ti si zastupao slučaj moj;
ti si život moj izbavio.

(59) O Jahve, ti si vidio nepravdu koja mi je na-
nijeta;

podupri slučaj moj.

(60) Vidio si svu osvetu njihovu,
sve spletke njihove protiv mene.

(61) Čuo si uvrede njihove, o Jahve,
sve spletke njihove protiv mene,

(62) usne onih koji me napadaju i došaptavaju se
protiv mene cijeli dan.

(63) Pogledaj kako sjede i ustaju;
ja sam im pjesma rugalica.

(64) Vrati im, o Jahve,
po djelu ruku njihovih.

(65) Stavi im koprenu preko srca,
neka je prokletstvo tvoje na njima.

(66) Goni ih u srdžbi i zatiri ih
pod nebesima Jahvinim!

na uglu ulice svake.

(2) Dragocjeni sinovi cionski,
vrijedni kao čisto zlato,
kako se cijene kao lonci zemljani,
djelo ruku lončarevih.

(3) Čak i šakali nude svoja prsa
i doje mladunčad svoju,
ali narod moj postade okrutan
kao nojevi u pustinji.

(4) Jezik dojenčeta
lijepi se za nepce od žeđi;
dječica ištu hljeba,
ali im ga niko ne daje.

(5) Oni što su jeli poslastice
skapavaju po ulicama;
oni odgajani u grimizu
sad rove po bunjištima.

(6) Jer kazna naroda moga
veća je od kazne Sodome,
koja začas bi razorena,
i ničije ruke se ne okrenuše da joj pomognu.

(7) Njezini uglednici bijahu čistiji od snijega,
bjelji od mlijeka bijahu,
tijela im bijahu rumenija od koralja,
ulašteni kao safiri.

(8) Ali sad izgledaju crnji od čađi,
na ulicama ih ne prepoznaju;
koža im se smežurala na kostima,
osušila se, postala kao drvo.

(9) Bolje je onima što ih mač probode
nego onima koje glad pomori,
jer oni vehnu pogođeni
oskudicom plodova s polja.

(10) Ruke milostivih žena
kuhaše svoju djecu,
koja im hrana postadoše
zbog propasti naroda moga.

(11) Jahve iskali gnjev svoj,
izli svoju srdžbu žestoku,
i potpali na Cionu vatru
koja proguta temelje njegove.

(12) Nisu vjerovali kraljevi zemaljski,
niti jedan od stanovnika na svijetu,
da protivnik i dušmanin
mogu ući na kapije jerusalemske.

(13) Ali i to se zbilo zbog grijeha proroka njegovih
i opačina svećenika njegovih,
koji usred grada
prolijevahu krv pravednika.

Četvrta tužaljka: Jerusaleml poslije pada³

4 Kako je zlato izgubilo sjaj,
kako se čisto zlato promijenilo!
Sveti se dragulji prosipaju⁴

³ Ova je tužaljka napisana u akrostihu, tj. svaka strofa počinje sljedećim slovom jevrejskog alfabeta.

⁴ Dragulji se odnose na Israilove izgubljene mladiće.

(14) Oni lutahu po ulicama kao slijepci;
 ukaljaše se krvlju,
 pa niko ne može dotaći odjeću njihovu.
 (15) "Odstupite, nečisti!", vikahu im.
 "Odstupite, odstupite, ne dirajte nas!"
 Tako pobjegoše te lutahu;
 među poganima se govorilo:
 "Oni više neće s nama obitavati."
 (16) Od prisustva Jahvina oni se raspršiše,
 on više neće nad njima bdjeti;
 oni ne poštovahu svećenike,
 starješinama ne bijahu naklonjeni.
 (17) A nama oči oslabješe,
 uzalud iščekujući pomoć;
 mi iščekivasmo
 narod koji nas ne može spasiti.
 (18) Vrebali su nas na svakom koraku,
 te nismo mogli hodati po ulicama svojim;
 kraj nam se bješe primakao,
 dani nam bijahu odbrojani
 jer nam bješe kraj došao.
 (19) Naši gonitelji bijahu brži
 od orlova na nebu;
 po gorama nas ganjahu,
 u pustinji nas čekahu u zasjedi.
 (20) Naš životni dah, pomazanik Jahvin,
 bješe uhvaćen u jamama njihovim,
 za kojeg bijasmo rekli: "U sjeni njegovoj
 živjet ćemo među narodima."
 (21) Veseli se i raduj, narode edomski,
 koji živiš u zemlji Ucu,
 ali doći će i do tebe pehar patnje,
 opit ćeš se i razgoliti.
 (22) Kazna je za tvoju opačinu završena, narode
 cionski;
 on te više neće tjerati u izgnanstvo.
 Ali će on kazniti opačinu tvoju, narode edomski;
 on će razotkriti grijehе tvoje!

Peta tužaljka: Molba za milost

5 Sjeti se, o Jahve, šta nas je zadesilo;
 pogledaj i vidi sramotu našu!

(2) Baština se naša dade tuđincima,
 kuće naše strancima.
 (3) Postadosmo siročad bez oca,
 majke su nam kao udovice.
 (4) Vodu koju pijemo moramo platiti,
 drva nam dolaze s cijenom.
 (5) Gonitelji su nam za vratom;
 iscrpljeni smo, odmora nam nema.
 (6) Pokorismo se Egiptu i Asiru da se hljeba na-
 sitimo.
 (7) Očevi naši zgriješiše, i više ih nema;
 mi smo ti koji nose opačine njihove.
 (8) Robovi vladaju nad nama;
 nema nikog da nas iz ruku njihovih izbavi.
 (9) Mi donosimo svoj hljeb izlažući živote
 maću u pustinji.
 (10) Koža nam se ugrijala kao pećnica
 od ražarene vreline gladi.
 (11) Oni obeščastiše žene u Cionu,
 djevice u gradovima jehudejskim.
 (12) Vladare rukama svojim povješaše;
 starješine ne poštivahu.
 (13) Mladići okreću žrvnjeve,
 dječaci posrću pod tovarom drva.
 (14) Nema starješina da sude na kapiji,
 nema mladića da sviraju.
 (15) Nestade radosti u našim srcima;
 naše se igranje pretvori u tugovanje.
 (16) Pade kruna s naše glave;
 teško nama jer zgriješismo!
 (17) Zbog tog nam srce klone,
 zbog tog nam se oči pomutiše;
 (18) zbog gore Cionske što pusta leži,
 šakali se po njoj skitaju.
 (19) Ti, o Jahve, vladáš dovijeka;
 prijestolje tvoje traje od naraštaja do naraštaja.
 (20) Zašto nas zauvijek zaboravljaš?
 Zašto nas tako dugo ostavljaš?
 (21) Vrati nas k sebi, o Jahve, da se vratimo;
 obnovi naše dane kao nekada davno,
 (22) ukoliko nas nisi potpuno odbacio
 i preko mjere se na nas rasrdio.